

## BOLALARNI MAKTAB TA'LIMIGA TAYYORLASHDA OILA BILAN HAMKORLIKDA OLIB BORILADIGAN ISHLAR

***Jamoldinova Madinaxon Abdulxapiz qizi***

*Andijon davlat pedagogika instituti maktabgacha*

*ta'lim yo'nalishi 2-bosqich talabasi*

**Annotatsiya:** Ushbu maqolada bolalarni maktab ta'limiga tayyorlash jarayonida oilaning tutgan o'rni va maktabgacha ta'lim muassasalari bilan olib boriladigan hamkorlikning ahamiyati yoritilgan. Bolaning har tomonlama tayyorlanishida oila muhitining, ota-onaning faolligi, pedagoglar bilan hamkorligi qanday natijalar berishi tahlil qilingan. Bundan tashqari, oilaviy-tarbiyaviy ishlar shakllari, pedagogik maslahatlar va ota-onalarni jalb etish uslublari misollar orqali ko'rsatib berilgan.

**Kalit so'zlar:** maktabga tayyorgarlik, oila hamkorligi, ota-ona ishtiroki, pedagogik maslahat, maktabgacha ta'lim, bola rivoji, bog'cha-maktab uzviyligi.

Har bir jamiyatning taraqqiyoti yosh avlodning ma'naviy va intellektual salohiyatiga bog'liq. Bolalarni maktab ta'limiga tayyorlash – ularning keyingi ta'lim bosqichlarida muvaffaqiyatli bo'lishining muhim omillaridan biridir. Bu jarayonda maktabgacha ta'lim muassasalari va ota-onalar o'rtasidagi uzviy hamkorlik alohida o'rin tutadi. Oila – bolaning ilk ijtimoiylashuv muhiti bo'lib, uning shaxsiyati, bilimga munosabati va mustaqil fikrlash qobiliyati asosan shu muhitda shakllanadi.

XXI asrda ta'lim sifati va samaradorligi jamiyat taraqqiyotining asosiy mezoniga aylanmoqda. Shu nuqtai nazardan, bolalarni maktab ta'limiga puxta tayyorlash ularning kelajakdagi o'quv muvaffaqiyatining, ijtimoiy moslashuvchanligining va shaxsiy rivojining kafolati sifatida e'tirof etilmoqda. Dastlabki yillarda oila va maktabgacha ta'lim muassasasi bolalarning ilk ijtimoiylashuvini, axloqiy qadriyatlarini, intellektual va psixologik yetukligini shakllantiradigan asosiy muhit hisoblanadi.

<sup>1</sup>Psixolog L.S. Vygotskiyning fikricha, bolaning yaqin rivojlanish zonasi – bu uning kattalar yordamida bajara oladigan faoliyat doirasidir. Bu yordam, eng avvalo, oilada boshlanadi. Shu bois, ota-onalarning maktabgacha davrda faol ishtiroki, tarbiyaviy yondashuvi va pedagogik bilimdonligi bolani maktabga tayyorlashda hal qiluvchi omil bo'ladi.

### 1. Maktabga tayyorgarlikning mazmuni va vazifalari

Maktabga tayyorlov — bu bolaning jismoniy, psixologik, intellektual va ijtimoiy tayyorgarligini nazarda tutadi. Bu jarayonda bola quyidagi ko'nikmalarni egallashi

<sup>1</sup> Karimova V.A. "Bola psixologiyasi", Toshkent, 2020

zarur:

elementar o'quv malakalari (eslab qolish, tinglash, tushunish);  
o'z fikrini to'g'ri ifoda eta olish;  
tartib-intizomga rioya qilish;  
jamoada ishlash va muomala madaniyati.

2. Oila va maktabgacha ta'lim muassasasi hamkorligining shakllari

<sup>2</sup>Hamkorlik – ikki tomonlama faoliyat bo'lib, unda ota-onalar va pedagoglar teng sherik sifatida ishtirok etadi. Muvaffaqiyatli hamkorlik shakllariga quyidagilar kiradi:

Kollektiv tadbirlar: “Ota-onalar kuni”, “Farzandimning bir kuni” loyihasi, bolalar ishtirokidagi ochiq saboqlar;

Axborotlashgan muhit: Telegram guruhlar, maktabgacha muassasa ilovalari orqali bolalar faoliyatidan doimiy xabardor qilish;

Pedagogik klublar: Ota-onalar uchun pedagogik va psixologik seminar-treninglar tashkil qilish, masalan “Tarbiyachi emas, do'st bo'ling” mavzusida davra suhbat.

<sup>3</sup>Shuningdek, UNICEF tavsiyalariga ko'ra, ota-onalar maktabgacha ta'lim jarayonining faol ishtirokchisi sifatida qaralishi kerak, ya'ni ular faqat kuzatuvchi emas, balki sherik bo'lishi lozim. Samarali aloqa — ishonchga asoslangan, o'zaro hurmatli, muntazam va ochiq bo'lishi lozim.

Oilaviy tarbiya maktabgacha ta'lim muassasalari bilan uyg'unlikda olib borilgandagina kutilgan natijaga erishiladi. Bu hamkorlik quyidagi yo'nalishlarda amalga oshiriladi:

Ota-onalar uchun seminar-treninglar, ochiq eshiklar kuni;

Pedagogik maslahatlar va individual suhbatlar;

Bolaning rivojlanish dinamikasini kuzatish va tahlil qilishda ota-onalarni jalb qilish;

Uy sharoitida o'quv o'yinlari tashkil etish bo'yicha tavsiyalar.

3. Oila muhitining bolaning tayyorgarligiga ta'siri

Ota-onalarning farzandiga bo'lgan e'tibori, tarbiya uslubi, muloqot madaniyati hamda oiladagi ijobiy psixologik muhit bolaning maktabga tayyorligi darajasiga bevosita ta'sir ko'rsatadi. Maktabga borishdan oldin ota-onaning bolaning o'z-o'zini boshqarishiga e'tibor qaratishi zarur: vaqtida turish, tartibga amal qilish, o'yin va dars vaqtini farqlashni o'rgatish.

4. Pedagog va ota-onalar o'rtasida samarali muloqotni yo'lga qo'yish

Muvaffaqiyatli hamkorlik uchun pedagog ota-onalar bilan doimiy, ochiq, ishonchli aloqada bo'lishi lozim. Bu quyidagi usullar orqali amalga oshiriladi:

Rivojlanish jurnallari orqali bolaning yutuqlari haqida muntazam xabardor qilish;

<sup>2</sup> www.edu.uz — O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi rasmiy sayti

<sup>3</sup> UNESCO: “Family involvement in early childhood education” (2018)

Ota-onalar bilan maslahat kengashlarini tashkil etish;

Oila bilan bog‘lanishning zamonaviy texnologiyalaridan (messenger, email) foydalanish.

5. Amaliy tavsiyalar va tajriba almashish

Ko‘plab bog‘chalarda muvaffaqiyatli sinovdan o‘tgan amaliy shakllar mavjud.

Jumladan:

“Bir kun ota-ona bilan” tadbiri;

“Farzandingiz uchun eng yaxshi kitob” loyihasi;

Uy vazifalarini ota-ona bilan bajarish bo‘yicha yo‘riqnomalar.

**Xulosa qilib shuni aytish mumkinki**, Bolalarni maktab ta’limiga tayyorlashda oila va pedagoglar hamkorligining yo‘lga qo‘yilishi – nafaqat bolaning maktabga moslashuvi, balki keyingi bosqichdagi muvaffaqiyati uchun asos bo‘lib xizmat qiladi. Oilada shakllanadigan ijtimoiy, axloqiy va psixologik qadriyatlar, bolaga maktabda kerakli ko‘nikmalarni egallashda asosiy tayanch bo‘ladi. Shuning uchun ham oila va maktabgacha ta’lim muassasalari o‘rtasidagi doimiy aloqadorlik va hamkorlikni mustahkamlash zamon talabi hisoblanadi.

#### FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO‘YXATI:

1. Karimova V.A. “Bola psixologiyasi”, Toshkent, 2020
2. Xodjayev N. “Maktabgacha ta’lim pedagogikasi”, Toshkent, 2021
3. Abduqodirova N. “Oila va maktabgacha ta’lim muassasasi hamkorligi”, Ilm nashriyoti, 2019
4. O‘zbekiston Respublikasi “Ta’lim to‘g‘risida”gi qonuni, 2020
5. [www.edu.uz](http://www.edu.uz) — O‘zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta’limi vazirligi rasmiy sayti
6. UNESCO: “Family involvement in early childhood education” (2018)